

อาหารสมอง

วีรกร ตรีเศศ

เรื่องเล่าสามัญสำนึก

น้ำจิ้มอาหารสมอง

If you would have a good wife, marry one who has been a good daughter (Thomas Fuller)

ถ้าอยากจะมีภรรยาดี ก็จงแต่งงานกับคนที่เป็นอย่างดีของพ่อแม่

คำพูดสมัยใหม่ในวงการศึกษาก็คือ teach less and learn more หรือสอนเด็กให้น้อยแต่ให้เรียนรู้มากๆ เรื่องนี้เน้นว่ามีความสำคัญยิ่งขึ้นเป็นลำดับในโลกที่องค์ความรู้ (body of knowledge) แรกตัวอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

มีเรื่องเล่าว่า ศาสตราจารย์มีชื่อเสียงระดับโลกท่านหนึ่ง ให้การบ้านแก่นักศึกษาไปค้นคว้าเขียนเป็นคำตอบมา คำถามก็คือเหตุใดกองทัพโปเลียนในทศวรรษต้นๆ ของ ค.ศ.1800 จึงสามารถเดินเท้าฝ่าหิมะโดยใส่รองเท้าบางธรรมดาเป็นระยะยาวพันๆ ไมล์ไปมาได้

นักศึกษาที่ไปค้นคว้ากลับมารายงานหน้าชั้นบ้างก็ใช้สมการฟิสิกส์เรื่องความร้อนมาอธิบายความสามารถในการทนความหนาว บ้างก็ใช้ความอึดเหนี่ยวในการทำสงครามเป็นคำอธิบาย ฯลฯ แต่ละคนไปค้นคว้าหาสารพัดเหตุผลมาอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นกันอย่างน่าสนใจ

เมื่อทุกการนำเสนอจบลง ศาสตราจารย์ท่านนั้นก็แสดงความเห็นว่าชอบใจมากที่สุดสำหรับความพยายามตอบคำถามนี้ ทุกคนได้เรียนรู้จากการทำการบ้านครั้งนี้ แต่การเรียนรู้สำคัญที่ทุกคนจะได้จากการบ้านชิ้นนี้ก็คือ ถ้าทุกคนใช้สามัญสำนึก (common sense) ลึกนิดแต่แรก ก็ไม่ต้องเสียเวลามากมายเลย เพราะมันเป็นไปไม่ได้สำหรับมนุษย์ธรรมดาที่ไม่ใช่ซูเปอร์แมนจะสามารถเดินเป็นวันๆ ได้โดยใส่รองเท้าบางๆ

การเรียนรู้สามัญสำนึกจากโจทย์กองทัพโปเลียนเช่นนี้ จะสร้างความประทับใจชนิดไม่มีวันลืมได้เลยตลอดชีวิต ผู้เรียนจะนึกถึงและทำให้มีโอกาสได้ใช้สามัญสำนึกที่ทุกคนมีอยู่โดยธรรมชาติมากกว่าปกติ

ฝรั่งบางบ้านเจาะแผ่นช่องบนบานประตูเพื่อให้สุนัขหรือแมวเข้าบ้านยามค่ำคืน โดยเจาะสองช่อง ช่องใหญ่สำหรับสุนัข และช่องเล็กสำหรับแมว ท่านผู้อ่านไม่ต้องไปค้นคว้าเขียนหาคำตอบแบบนักศึกษาก็รู้ว่า การกระทำเช่นนี้มันขัดกับสามัญสำนึก เพราะแค่ช่องใหญ่ช่องเดียวก็เพียงพอแล้ว

ครั้งหนึ่ง ผู้เขียนได้เรียนรู้เรื่องสามัญสำนึกโดยได้ข้อสรุปว่า เราไม่ได้ใช้สามัญสำนึกเพราะเรามีสมมุติฐานหรือข้อที่กักจนมันไปบดบังเสียหมด ในเรื่องกองทัพโปเลียน นักศึกษาไปทักท้วงการที่วากองทัพเดินได้ในความหนาวสุดสุดด้วยรองเท้าบางเป็นเรื่องจริง ในเรื่องช่องสุนัขและแมว สมมุติฐานก็คือ แต่ละคนต้องมีช่องของตัวเอง

เรื่องต่อไปนี้เป็นประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนเมื่อหลายปีก่อน เป็นการเรียนรู้เรื่องสามัญสำนึกที่เกี่ยวกับการบดบังโดยสมมุติฐานอย่างชัดเจน เรื่องก็มีอยู่ว่า ผู้เขียนเล่นกอล์ฟกับเพื่อนในกีวนอก 3 คน ในการตีลูกระหว่างหลุม ลูกกอล์ฟของผู้เขียนวิ่งเร็ว

ดินหายไปโดยไม่ตกน้ำ และก็วิ่งไปไม่ไกลจากตัวผู้ตีคือผู้เขียนด้วย (คงเดาได้ว่าฝีมือเป็นอย่างไร) บริเวณนั้นเป็นที่โล่ง มีต้นไม้เล็กระดับหน้าขาอยู่หนึ่งต้นเท่านั้น ผู้เขียนและเพื่อนรวม 4 คน ช่วยกันหาลูกซึ่งหาเท่าไรก็ไม่เจอ ไม้ว่าตรงพื้นที่ใดก็ไม่เจอ จนชักจะอ่อนใจ

พวกเราหันไปขอความช่วยเหลือจากแคดดี้ซึ่งเพิ่งเดินมาถึงหลังจากไปเข้าห้องน้ำ พอแคดดี้เดินมาถึงก็ตรงไปหยิบลูกกอล์ฟที่เสียบอยูกิ่งของต้นไม้เล็กนั้นออกมา พวกเราซึ่งมีปริญาญารวมกันเกือบ 12 ใบ ไม่สามารถสู้แคดดี้ซึ่งเรียนจบเพียง ป.6 ได้ ก็เพราะพวกเราขาดสามัญสำนึก เนื่องจากเรามีสมมุติฐานว่ามันต้องหล่นอยู่บนพื้นแน่นอน จึงมองข้ามการหาลูกบนต้นไม้เล็กนั้น ที่เราทักท้วงเช่นนี้ อาจเป็นด้วยเรานึกไม่ถึงว่าลูกจะสามารถเสียบอยู่บนกิ่งไม้ได้ก็เป็นได้

แคดดี้ไม่มีสมมุติฐาน แต่จากประสบการณ์คงเคยเห็นว่ามันเสียบอยู่บนต้นไม้บ่อย ดังนั้น จึงมีสามัญสำนึกดีกว่าพวกเรา การมีสมมุติฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับการไม่มีประสบการณ์อย่างแท้จริง ทำให้เราทักท้วงว่ามันต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนั้นจนมองข้ามบางอย่างซึ่งสามัญสำนึกไป

อีกเรื่องหนึ่งที่ได้ก็คือ เมื่อหลายปีก่อนหลานสาวของผู้เขียนอยู่ในวัย 2-3 ขวบ เอาลูกบอลไปเล่น และหากลูกบอลไม่เจอ หากันทุกซอกทุกมุมเท่าไรก็ไม่เจอ มองทุกซอกทุกหลืบที่มันอาจจะตกอยู่ก็ไม่เจอ เป็นเวลาหลายวัน ในที่สุด ก็พบลูกบอลมันตกอยู่ในกล่องที่ซุกซ่อนอยู่บนโต๊ะกินข้าวที่วางอยู่ตรงหน้าทุกคน

สามัญสำนึกมันหายไป เพราะมีสมมุติฐานว่าจะตกอยู่ในซอกหลืบที่ลึกกลับ ผู้ที่ค้นหาไม่ใช้สามัญสำนึกที่ว่าอาจอยู่ใกล้ตัวก็ได้ เพราะเด็กเล็กขนาดนั้นย่อมคลานเข้าไปในซอกหลืบหรือโยนไปไกลไม่ได้

เคยได้ยินเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับสามัญสำนึกที่มคตให้คิด ในสมัยโบราณมีโจรอยู่คนหนึ่งคิดจะขโมยของมีค่าจากเศรษฐีที่ร่วมเดินทางและร่วมพักห้องเดียวกัน ทุกคืนจะลงไปทานข้าวช้ากว่าเศรษฐีเพื่อค้นหาของมีค่าจากกระเป๋าหรือถุงย่ามของเศรษฐี แต่ไม่เคยพบเลยสักครั้ง จนเดินทางถึงที่หมายก็อดใจไว้ไม่ได้ บอก

เศรษฐีว่าชาตินี้คงนอนตายตาไม่หลับ ถ้าไม่รู้ว่าจะเศรษฐีแอบซ่อนของมีค่าไว้ที่ใด เพราะเขาแน่ใจว่าเศรษฐีไม่ได้เอาของมีค่าติดตัวลงไปกินข้าวด้วยทุกวันอย่างแน่นอน

เศรษฐีบอกว่าฉันรู้แล้วว่าเธอจ้องจะขโมยของมีค่าของฉัน ถ้าอยากรู้จะบอกให้ ทุกเย็นที่ฉันลงมากินข้าว ฉันจะซ่อนของมีค่าไว้ใต้หมอนของเธอ เพราะรู้นั่นเป็นแหล่งสุดท้ายที่เธอจะค้นหา และเธอก็ไม่ได้ค้นหาจริงๆ

สมมุติฐานที่ว่าต้องซ่อนไว้ในกระเป๋าของเศรษฐีหรือที่อื่นๆ ในห้อง ทำให้ไม่มองหาใน

บริเวณที่เป็นของตนเองจนสามัญสำนึกไม่ทำงาน มนุษย์จำนวนมากค้นหาของมีค่าจากในที่อื่นหรือจากคนอื่น หรือจากสิ่งอื่นโดยไม่ได้ใช้สามัญสำนึกว่า ตนเองเป็นสิ่งที่มีความมากที่สุด อย่างไรก็ตามมันสมมติได้จะเทียบเทียบได้ เพราะไม่มีใครเอาไปจากตัวเราได้ สมบัติอื่นนั้นสูญสิ้นทั้งหมดได้ในเวลาพริบตาเดียว ไม่ว่ามีกี่หมื่นล้าน เล่นการพนันคืนเดียวก็เหลือแต่กางเกงในตัวเดียวได้

ในต่างประเทศ ฝาท่อน้ำทิ้งริมถนนมักเป็นฝากลม ไม่เป็นฝาลีเหลี่ยม ถ้าถามกระตุ่นสามัญสำนึกก็ทำไม่มันจึงเป็นเช่นนั้น (เป็นที่รู้กันดีว่ามันเคยเป็นคำถามสอบสัมภาษณ์ผู้สมัครเข้าทำงานที่ Microsoft ของ บิล เกตส์ ที่สหรัฐอเมริกา) คำเฉลย (เดียวท่านผู้อ่านอย่าไม่หลับ) ก็คือ ฝากลมตกลงไปในท่อน้ำทิ้งไม่ได้ ในขณะที่ฝาลีเหลี่ยมตกลงไปได้อย่างสบายมาก ●

เครื่องเคียงอาหารสมอง

หนังสือชื่อ The Book of Genius โดย Tony Buzan และ Raymond Keene พยายามเรียงลำดับของ Greatestt Geniuses ในประวัติศาสตร์ (ถ้าผู้เขียนเป็นคนเอเชียคงมีรายชื่อแตกต่างออกไป) โดยใช้เกณฑ์ความคิดริเริ่ม ความสามารถรอบด้าน ความโดดเด่นในสาขา ความมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ความมีพลังและความเข้มแข็ง ฯลฯ เป็นตัววัด

อันดับ Top ten โดยเรียงขึ้นไปจากอันดับ 10 ขึ้นมาคือ Albert Einstein, Phidias (สถาปนิกวิหารเอเธนส์), Alexander the Great, Thomas Jefferson, Sir Isaac Newton, Michelangelo, Johann Wolfgang von Goethe (กวีและนักปราชญ์ชาวเยอรมัน), ผู้สร้าง The Great Pyramid, William Shakespeare และ Top อันดับ 1 ก็คือ Leonardo Da Vinci

เจ้าของภาพ Mona Lisa และศิลปะล้ำค่าหลายชิ้นและเจ้าของไอเดียประดิษฐ์กรรมทางวิทยาศาสตร์อีกมากมายผู้ที่เกิดเมื่อวันที่ 15 เมษายน ค.ศ.1452 (เมื่อ 557 ปีก่อน) แม่เป็นชาวนาโปลีเมือง Vinci ประมาณ 40 ไมล์จากเมืองฟลอเรนซ์ พ่อชื่อ Ser Piero da Vinci ผู้ซึ่งมิได้แต่งงานกับแม่ของเขา เป็นนักบัญชีผู้มั่งคั่งและอยู่ในธุรกิจ Notary (ผู้ยืนยันความถูกต้องของเอกสารตามกฎหมาย) ซึ่งคล้ายกับนักกฎหมายแห่งเมืองฟลอเรนซ์

เมื่ออายุ 5 ขวบ บู่ของเขาซึ่งอยู่ในอาชีพ Notary ด้วย รับเขาจากแม่ไปเลี้ยงดู แต่เนื่องจาก Leonardo เป็นบุตรนอกสมรส จึงไม่มีสิทธิ์ที่จะเป็นสมาชิกของ Guild of Notaries ซึ่งหมายถึงไม่อาจมีอาชีพตามพ่อและปู่ได้ เขาจึงถูกส่งไปเป็นผู้ฝึกงานและเรียนรู้จากนักปั้นและจิตรกรผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งคือ Andrea del Verrocchio (1435-1488)

ตลอด 6 ปีที่อยู่ด้วยกัน อาจารย์ทั้งในความสามารถของเขาเป็นอย่างดี เพราะไม่เพียงแต่ฝีมือการวาดภาพเท่านั้น เขาสนใจศึกษาคณิตศาสตร์ ปรัชญา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ การทหาร ฯลฯ Leonardo ผลิตภาพเขียนอันงดงามที่ผู้คนสมัยนั้นตื่นตะลึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพ The Last Supper, The Virgin and Child with St. Anne, The Adoration of the Magi ฯลฯ

Leonardo เป็นเพื่อนร่วมสมัยกับ Michelangelo และ Machiavelli เขาตายเมื่อมีอายุ 67 ปี ใน ค.ศ.1519

น้ำจิ้มจินตนาการว่าถ้า मैंเขาเป็นลูกในสมรส เขาจะเป็นนักบัญชีผู้สร้าง ความยิ่งใหญ่ให้แก่วิชาชีพ ตั้งแต่ยุคสมัยนั้นได้มากเพียงใด